

ความคุ้มครอง

(โปรดเตรียมตัวบัตรรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ในการเรียนด้วย)

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา
การบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๖ (ภาคค่ำ)
วันอังคารที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๑๙.๐๐ – ๑๙.๕๐ น.
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

เจตนารมณ์หลักในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มครอง

เอกสิทธิ์และความคุ้มครองเป็นหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญไทยทุกฉบับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีฐานะเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย มีหน้าที่ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของประเทศแทนประชาชน ไม่ว่าจะโดยการออกกฎหมายควบคุมการบริหารประเทศของรัฐบาล หรือพิจารณางบประมาณแผ่นดิน ในการปฏิบัติหน้าที่สำคัญทั้ง ๓ ประการนี้ สมาชิกรัฐสภาจะต้องมีการประชุมโต้เถียงข้อเท็จจริง และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาเป็นไปด้วยดี จึงจำเป็นต้องมีการให้ความคุ้มครองในการกล่าวอภิปรายและการกระทำใด ๆ ในสภา โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าหากไปกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นแล้วตนจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และเพื่อคุ้มครองจากการถูกขัดขวางรบกวนโดยบุคคลอื่น

ความคุ้มกัน (Immunity)

ความคุ้มกัน (Immunity) หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภาที่จะมาประชุมรัฐสภาตามหน้าที่ โดยไม่อาจถูกจับกุมขังหรือดำเนินคดีใด ๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการมาประชุมดังกล่าวในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้ เมื่อพ้นเวลาดังกล่าวแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไปและอาจดำเนินคดีได้

กล่าวอีกนัยหนึ่ง กรณีใดเป็นเรื่องความคุ้มกัน กรณีนั้นยังเป็นการผิดอยู่ แต่จะมีการจับกุมขังหรือดำเนินคดีในความผิดนั้นระหว่างที่สมาชิกสภานั้นอยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในสมัยประชุมไม่ได้ ต่อเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่งแล้วจึงจะดำเนินคดีต่อไปได้

ความคุ้มกันของสมาชิกสภา รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

“มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ ข่มขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้

ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกข่มขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

๑. บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครอง

โดยหลักบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ ส.ส. และ ส.ว. เท่านั้น ไม่รวมถึงกรรมการ หรือรัฐมนตรีที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภา

ยกเว้นกรณีที่บัญญัติเป็นพิเศษสำหรับกรรมการการเลือกตั้ง ดู รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗

ข้อสังเกต ความคุ้มครองนี้ให้แก่สมาชิกรัฐสภาระดับชาติเท่านั้น ระดับท้องถิ่นไม่มีการให้ความคุ้มครอง

๒. ช่วงเวลาที่จะได้รับความคุ้มครอง

ความคุ้มครองมีอยู่เฉพาะในช่วงระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น เมื่ออยู่นอกสมัยประชุมความคุ้มครองก็ไม่มีอยู่

ต่างจากเอกสิทธิ์ที่มีอยู่ตลอดไป

สมัยประชุม คือ อะไร

สมัยประชุม คือ การที่รัฐสภาเปิดการประชุมสภา ซึ่งจะโดยปกติจะมีสองสมัยประชุมสามัญสองสมัย ได้แก่ สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่งกับสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง แต่ละสมัยประชุมมีกำหนดระยะเวลา ๑๒๐ วัน (มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง) เรียกว่า “สมัยประชุมสามัญ”

แต่อาจมีการเปิดสมัยประชุมวิสามัญก็ได้ เมื่อมีคำจำเป็น (มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม) หรือมีสมาชิกไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ เข้าชื่อร้องขอให้เปิด (มาตรา ๑๒๓) สมัยประชุมวิสามัญ จึงเป็นการเปิดประชุมนอกสมัยประชุมสามัญ จึงเรียกว่า “สมัยประชุมวิสามัญ”

๓. ลักษณะของความคุ้มกันที่ให้แก่สมาชิกสภา

(๑) ความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

(๒) ขอบเขตของความคุ้มกัน เฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น ไม่รวมคดีแพ่ง แต่อาจมีการดำเนินคดีอาญาได้หาก

(ก) สภาที่ผู้ต้องหาเป็นสมาชิกอนุญาต (ไม่ใช่ประธานสภา)

(ข) มีการจับในขณะกระทำความผิด (จับแล้วต้องรายงานไปยังประธานสภาที่ผู้ต้องหาเป็นสมาชิก หากประธานสภานั้นสั่งให้ปล่อยก็ต้องปล่อย)

(ค) ถ้ามีการคุมขังสมาชิกอยู่ก่อนเปิดสมัยประชุมเมื่อถึงสมัยประชุมก็ต้องปล่อยตัวเมื่อประธานสภาที่ผู้ต้องหาเป็นสมาชิกร้องขอ

(๓) ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้ต้องหาจะมาประชุมสภา

ข้อสังเกต

ความคุ้มกันนี้สภาเท่านั้นที่จะเป็นผู้
อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดี
สมาชิกเองไม่มีสิทธิที่จะสละความคุ้ม
กันโดยลำพัง

๓ กรณีที่มีการให้ความคุ้มกัน

โดยหลักเมื่อพิจารณาเรื่องความคุ้มกันที่ให้แก่สมาชิกสภา จะพบว่าอาจจำแนก
ได้เป็น ๓ กรณี ได้แก่

กรณีที่หนึ่ง ความคุ้มกันกรณีห้ามจับ ค่อมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกมา
สอบสวนในฐานะที่สมาชิกนั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม (มาตรา
๑๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

กรณีที่สอง ความคุ้มกันกรณีถูกค่อมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีอยู่
ก่อนสมัยประชุม (มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม)

กรณีที่สาม ความคุ้มกันกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกในคดีอาญา (มาตรา ๑๒๕
วรรคสี่)

กรณีทีหนึ่ง ความคุ้มกันกรณีห้ามจับ คุ่มข้ง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกมาสอบสวนในฐานะที่สมาชิกนั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาระหว่างสมัยประชุม (มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

“มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุ่มข้ง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะที่กระทำความผิด

ใน**กรณีที่มีการจับ**สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิดให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภาประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้”

ข้อสังเกตกรณีทีหนึ่ง

- ไม่รวมหมายค้น
- ไม่รวมการจับเพื่อบังคับปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
- ไม่รวมหมายเรียกในฐานะพยาน

กรณีที่สอง ความคุ้มครองกรณีถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีอยู่
ก่อนสมัยประชุม (มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม)

มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

“ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขัง
ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัย
ประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อย
ทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะ
สั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

ข้อสังเกตกรณีที่สอง

- การถูกคุมขังก่อนเปิดสมัยประชุมสภา อาจเป็นกรณีถูกคุมขังก่อน
เป็นสมาชิกสภาก็ได้
- ผู้ร้องขอให้ปล่อยต้องเป็นประธานสภาร้องขอ ไม่ใช่ตัวสมาชิกร้อง
ขอเอง
- เมื่อประธานสภาร้องขอ ศาลต้องปล่อยตัวชั่วคราว แม้ก่อนหน้านั้น
จะเคยไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมาก่อนก็ตาม

กรณีที่สาม ความคุ้มครองกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกในคดีอาญา (มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่)

มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

“ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนูญ ภาคคำ เนติบัณฑิตไทย

15

ข้อสังเกตกรณีที่สาม

- แต่เดิม เช่น รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เป็นต้น ความคุ้มครองกรณีนี้ จะห้ามไม่ให้ศาลพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ “ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”
- กรณีนี้เฉพาะการฟ้องคดีอาญาเท่านั้น ไม่รวมคดีแพ่ง คดีเลือกตั้ง คดีที่อยู่ในศาลรัฐธรรมนูญ

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนูญ ภาคคำ เนติบัณฑิตไทย

16

สำคัญ

**บรรดาความคุ้มกันทั้ง ๓ กรณี
เมื่อสิ้นสุดสมัยประชุมสภาแล้ว
ความคุ้มกันเหล่านี้จะหมดไป**

ปัญหาชวนพิจารณา

กรณีตามรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ (๑) ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนและมีความเห็นว่าสมาชิกสภานั้นจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจ ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และอัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๑๓๕ วรรคสาม ให้ผู้ถูก กล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

กรณีเช่นนี้ สมาชิกที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จะได้รับความคุ้มกันตาม มาตรา ๑๒๕ อยู่อีกหรือไม่ในระหว่างที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่

เห็นว่า

แม้สมาชิกจะต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ในกรณีนี้ แต่ยังคงไม่พ้นจากการเป็นสมาชิกสภา ยังคงเป็นสมาชิกสภา จึงยังคงได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่งอยู่

แต่หากเป็นกรณีที่สมาชิกถูกคุมขังตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสอง ก็ไม่มีเหตุที่จะขอปล่อย เพราะประธานสภาจะสั่งปล่อยได้ต่อเมื่อมีเหตุผล คือ “เพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา”

นอกจากนั้น ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสาม เมื่อสมาชิกหยุดปฏิบัติหน้าที่ ก็ไม่มีกรณีที่เป็นกรณีสั่งขังว่าจะมาประชุม ศาลย่อมพิจารณาคดีได้ตามปกติ สมาชิกจะขอเลื่อนคดีด้วยเหตุต้องไปประชุมสภาไม่ได้ (เพราะต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่)

ความคุ้มครองที่ให้แก่กรรมการการเลือกตั้ง (เป็นพิเศษ)

• รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

“มาตรา ๒๒๗ ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับหรือคุมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขังให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้อำนวยการ”

ข้อสังเกตสำคัญ ๒ ประการ

ประการแรก ความคุ้มกันของกรรมการการเลือกตั้งนี้จะไม่คุ้มกันในกรณีที่มีคดีอยู่ในชั้นศาลแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง หากกรรมการการเลือกตั้งถูกดำเนินคดีในศาลแล้ว ศาลมีอำนาจออกหมายจับหรือสั่งคุมขังกรรมการการเลือกตั้งได้

ประการที่สอง ความคุ้มกันที่ให้แก่กรรมการการเลือกตั้งให้เฉพาะในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ เท่านั้น หากเป็นกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งก็ไม่ได้ได้รับความคุ้มกัน

ตารางแสดงการเปรียบเทียบเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ

ข้อแตกต่าง	เอกสิทธิ์	ความคุ้มกัน
๑. วัตถุประสงค์	คุ้มครองการกล่าวถ้อยคำ การแสดงความคิดเห็น หรือการออกเสียงลงคะแนน ในที่ประชุมสภาของสมาชิกรัฐสภา ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใด ๆ มิได้	คุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมสภาของสมาชิกรัฐสภา การจับกุม คุมขัง หมายเรียกตัว หรือการพิจารณาคดีอาญาต่อสมาชิกรัฐสภา ในระหว่างสมัยประชุมจะทำได้
๒. ขอบเขต	คุ้มครองเฉพาะกิจกรรมที่เป็นหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา คือ การกล่าวถ้อยคำเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในที่ประชุมเท่านั้น หากสมาชิกกระทำความผิดในกรณีอื่นแล้วไม่อาจยกหลักเอกสิทธิ์ขึ้นคุ้มครองได้	คุ้มครองสมาชิกรัฐสภาจากการจับกุม คุมขัง พิจารณาคดีอาญาในทุกกรณีระหว่างสมัยประชุม โดยไม่คำนึงว่าคดีอาญานั้นจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาหรือไม่

ต่อ

ข้อแตกต่าง	เอกสิทธิ์	ความคุ้มกัน
๓. บุคคลที่คุ้มครอง	คุ้มครองสมาชิกรัฐสภา ตลอดจนบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ ผู้พิมพ์ และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภา ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งประธานสภาอนุญาต และกรรมการของสภา ตลอดจนบุคคลที่ประธานสภาหรือคณะกรรมการเชิญมาแถลงข้อเท็จจริงด้วย	คุ้มครองเฉพาะบุคคลที่มีสถานภาพเป็น "สมาชิกรัฐสภา" เท่านั้น
๔. ผลตามกฎหมาย	คุ้มครองสมาชิกรัฐสภาจากการดำเนินคดีทุกกรณี ไม่ว่าจะตีอาญา คดีแพ่ง หรือความผิดทางวินัย	คุ้มครองเฉพาะในคดีอาญา ไม่ให้ความคุ้มครองในคดีแพ่งด้วย

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนูญ ภาคคำ แก้ไขครั้งที่ ๒

23

ต่อ

ข้อแตกต่าง	เอกสิทธิ์	ความคุ้มกัน
๕. ระยะเวลา	คุ้มครองตลอดไป ตั้งแต่มีการกล่าวถ้อยคำเป็นต้นไปไม่มีกำหนด	คุ้มครองเฉพาะในระหว่างสมัยประชุมสภาเท่านั้น สมัยประชุมสภาผ่านไป ความคุ้มครองก็สิ้นไปด้วย
๖. ความเด็ดขาด	ถาวรและเด็ดขาด กล่าวคือ เอกสิทธิ์จะคุ้มครองจากการถูกฟ้องร้องว่ากล่าวใด ๆ ทั้งสิ้นและคุ้มครองตลอดไป	ไม่ถาวรและไม่เด็ดขาด กล่าวคือ ความคุ้มกันไม่คุ้มครองการดำเนินคดีแพ่งต่อสมาชิกรัฐสภา และการคุ้มครองคดีอาญาก็เฉพาะบางส่วน คือ เพียงการจับ คမ်းขัง หมายถึงเรียกและการพิจารณาคดี และให้ความคุ้มกันเพียงระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนูญ ภาคคำ แก้ไขครั้งที่ ๒

24

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๒๐/๒๕๕๕

ในระหว่างสมัยประชุม ส.ส.จังหวัดสมุทรสาครถูกฟ้องว่าร่วมกับพวกฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตและพาอาวุธปืนไปโดยไม่มีเหตุอันควร

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ ภาค ๗ ยังฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง แต่พิพากษาแก้เฉพาะให้ลดโทษจากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต

จำเลยฎีกาประเด็นหนึ่งว่า จำเลยได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ ที่จะไม่ถูกสอบสวนในสมัยประชุม และเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จำเลยไม่อาจสละได้ ป แต่พนักงานสอบสวนยังขอให้ศาลออกหมายจับจำเลย มีผลทำให้การสอบสวนโดยไม่ชอบ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐

ต่อ

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ จำเลยสมัยใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และแถลงข่าวขอสละความคุ้มกัน

มีปัญหาในชั้นฎีกาว่า จำเลยสามารถสละความคุ้มกันได้หรือไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญ จะห้ามไม่ให้ทำการสอบสวน ส.ส. ในระหว่างสมัยประชุม แต่ไม่ใช่บทบัญญัติห้ามโดยเด็ดขาด เพราะยังบัญญัติข้อยกเว้นให้ทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมได้ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรที่ จำเลยเป็นสมาชิก หรือในกรณีจับขณะกระทำความผิด ความคุ้มกันของ ส.ส. ที่จะไม่ถูกสอบสวนในฐานะ ผู้ต้องหาจึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เจ้าของความคุ้มกันสามารถสละได้ และเมื่อจำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อ พนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ และเคยแถลงต่อสื่อสละความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ เพื่อไม่ใช่ เป็นข้ออ้างไม่ยอมให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมหรือสละความคุ้มกันดังกล่าว เสียแล้ว จำเลยย่อมไม่อาจยกเป็นข้ออ้างว่าการสอบสวนไม่ชอบ ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ข้อสังเกต

1. ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษาศาลฎีกา เหตุผลที่ศาลฎีกากล่าวว่า “ความคุ้มกันของ ส.ส. ที่จะไม่ถูกสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา..เป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เจ้าของความคุ้มกันสามารถสละได้” น่าจะขัดต่อหลักที่ว่า ความคุ้มกันของสมาชิกสภา นั้นเกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ โดยอัตโนมัติ สมาชิกสภาไม่ใช่เจ้าของความคุ้มกันนี้ สมาชิกจึงไม่อาจสละความคุ้มกัน
2. อย่างไรก็ดี เหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้การสอบสวนนี้ไม่เสียไป น่าจะอยู่ที่ว่า เมื่อจำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวน จึงไม่มี “การจับ” จึงไม่ขัดต่อหลักความคุ้มกัน ส่งผลให้การสอบสวนชอบด้วยกฎหมาย

กรณีศึกษา ๑

(ปรับให้สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐)

บริษัทเอบีซี จำกัด เป็นโจทก์ฟ้องนายชิน ซึ่งเป็น ส.ส. เป็นจำเลยต่อศาลชั้นต้นในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องซึ่งอยู่ระหว่างสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติของรัฐสภา นายชินให้ทนายความไปยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นว่า นายชินได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ขอเลื่อนคดีไปจนกว่าจะปิดสมัยประชุมศาลชั้นต้นมีคำสั่งกรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญบทมาตราที่อ้าง ให้ยกคำร้อง และเมื่อคดีเสร็จการไต่สวน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา ให้วินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นสั่งไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องนายชินในระหว่างสมัยประชุม เป็นการดำเนินการสอบสวนที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ หรือไม่

(ข้อสอบเนติบัณฑิตไทย สมัยที่ ๖๓ ภายใต้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แต่กรณีศึกษานี้ได้รับให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แล้ว)

ธงคำตอบ

(ได้ปรับให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แล้ว)

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ให้ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญว่าต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการมาประชุมสภา ประกอบกับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่ ที่ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ แต่ต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้จำเลยและแจ้งวันไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนหรือไม่ก็ได้ หากจำเลยแถลงขอมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะต้องตั้งนัดวันไต่สวนมูลฟ้องโดยคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ด้วย คือ ต้องไม่ตัดไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภา แต่หากจำเลยไม่ประสงค์ที่จะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลย่อมนัดวันไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภาได้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเลื่อนการไต่สวนมูลฟ้องไปจนกว่าจะปิดสมัยประชุม

กรณีศึกษา ๒

พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายไก่อ ส.ส. ข้อหาร่วมกับพวกฉ้อโกงประชาชน ต่อมาในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งกำหนดนัดประชุมทุกวันพุธและวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ ศาลชั้นต้นนัดสืบพยานคดีนี้ในวันจันทร์และวันอังคาร นายไก่อได้ยื่นคำร้องโต้แย้งว่า ศาลชั้นต้นจะนัดพิจารณาในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน ซึ่งยังไม่ได้รับอนุญาตแต่ประการใด ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายไก่อดังกล่าวรับฟังได้หรือไม่

(ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สหามใหญ่ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑)

ธงคำตอบ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลว่า ในกรณีที่มีการฟ้อง ส.ส. ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องตั้งแต่ก่อนเปิดสมัยประชุมหรือเพิ่งฟ้องในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา ศาลชั้นต้นจะพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ เพียงแต่การพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะไปประชุมสภา ดังนั้น ศาลชั้นต้นจึงสามารถสืบพยานอันเป็นการพิจารณาคดีนี้ในวันจันทร์และวันอังคารซึ่งไม่ตรงกับวันที่มีการประชุมสภาได้ ข้อโต้แย้งของนายไก่อังไม่ขึ้น

กรณีศึกษา ๓

ในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ศาลออกหมายจับนายดัง ส.ส. เพราะมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี และขอให้ออกหมายค้นบ้านของนายดัง เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อดำเนินคดีฐานเป็นเจ้าของพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะออกหมายจับและหมายค้นให้ได้หรือไม่

(ประเด็นที่ ๒ ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๘)

ธงคำตอบ

การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอออกหมายจับ มีผลให้การจับได้ ศาลจึงออกหมายจับในทันทีไม่ได้ เพราะอยู่ในระหว่างสมัยประชุม ส.ส. ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรก่อน

สำหรับการค้น กรณีนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน แต่มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ไม่ได้ห้ามเจ้าพนักงานค้นบ้านของ ส.ส. ศาลฎีกาฯ จึงออกหมายค้นให้ได้

(ธงคำตอบนี้ผู้บรรยายได้ปรับให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐)

กรณีศึกษา ๔

ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกนายมิ่ง รัฐมนตรี และนายมี ส.ส. ไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาคดีอาญาข้อหาร่วมกันทำร้ายร่างกายนายรวย กรรมการสภาฯ ที่อภิปรายพาดพิงนายมิ่งและนายมีว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ นางมิ่งและนายมีไม่ได้พบพนักงานสอบสวน โดยต่างโต้แย้งว่าพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกตนไปทำการสอบสวนไม่ได้ เพราะอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายมิ่งและนายมีรับฟังได้หรือไม่

(ประเด็นที่ ๓ ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒)

ธงคำตอบ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ให้ความคุ้มกันเฉพาะ แก่ ส.ส. และ ส.ว. เท่านั้น ไม่ได้ให้ความคุ้มกันครอบคลุมถึง บุคคลอื่นที่เกี่ยวกับการประชุมสภาด้วย นายมีเป็น ส.ส. จึงได้รับความคุ้มกันในอันที่จะไม่ถูกหมายเรียกไปทำการสอบสวนใน ฐานะผู้ต้องหา แต่นายมั่งไม่ใช่ ส.ส. หรือ ส.ว. ย่อมไม่ได้รับความ คุ้มกัน ข้อโต้แย้งของนายมีฟังขึ้น แต่ข้อโต้แย้งของนายมั่งฟังไม่ ขึ้น

กรณีศึกษา ๕

ก่อนสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานอัยการฟ้องนายเด่น ส.ส. ขับรถประมาท และ ฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและให้ ชั่งระหว่างพิจารณา ระหว่างพิจารณามีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภา ผู้แทนราษฎรร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีปล่อยตัวนายเด่น ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยนายเด่น โดยให้ทำ สัญญาประกัน ตีราคาประกันห้าล้านบาทและให้วางหลักประกัน พร้อมกำหนดเงื่อนไขห้ามเดินทาง ออกนอกประเทศ นายเด่นโต้แย้งคัดค้านว่า ตนได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่ถูกคุมขังใน ระหว่างสมัยประชุม ศาลต้องสั่งปล่อยทันทีโดยจะสั่งให้มีประกันและกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไม่ได้ ให้ วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายเด่นรับฟังได้หรือไม่

(ประเด็นที่ ๑ ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐)

ธงคำตอบ

รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับกุม คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และวรรคสาม บัญญัติว่า ถ้าสมาชิกสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ นายเหวกคุมขังอยู่ในระหว่างพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม ต่อมาประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ร้องขอให้ปล่อย เมื่อศาลสั่งให้ปล่อยนายเด่น ศาลจึงมีอำนาจสั่งให้ทำสัญญาประกันและมีหลักประกันได้ตามบทบัญญัติข้างต้น ข้อโต้แย้งของนายเด่นข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

กรณีศึกษา ๖

ในวันนัดฟังคำพิพากษาคดีอาญาของศาลจังหวัดนครราชสีมาที่นายนิติซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาถูกพนักงานอัยการฟ้องว่าร่วมกับพวกจัดเลี้ยงนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนหรือให้การสนับสนุนให้นายพิชัยได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา นายนิติและนายพิชัยมาตามกำหนดนัด นายนิติแถลงต่อขอให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาไปก่อน เนื่องจากขณะนี้อยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภา ศาลสอบถามนายนิติ นายนิติแถลงเพิ่มเติมว่า ในวันนี้ไม่มีการประชุมสภา ศาลจังหวัดนครราชสีมาจึงไม่อนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาและอ่านคำพิพากษาในวันนั้น

ให้วินิจฉัยว่า การพิจารณาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สหามัจฉ์ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔)

ธงคำตอบ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” ดังนั้น แม้ นายนิติดำรงตำแหน่ง ส.ส. ในวันที่ศาลจังหวัดนครราชสีมานัดพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่นายนิติ ถูกฟ้องนั้นจะอยู่ในระหว่างสมัยประชุม แต่เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่าในวันนัดดังกล่าวไม่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การใช้ดุลพินิจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาไปในวันนัดดังกล่าวโดยไม่อนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาตามคำขอของนายนิติจึงไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่นายนิติจะมาประชุมสภาตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ดังกล่าว การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาจึงชอบด้วยกฎหมาย

กรณีศึกษา ๗

นายตีถูกนายต้อม ส.ส. หลอกวงให้ซื้อพระเครื่องปลอม นายตีจึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนายต้อมในข้อหาฉ้อโกง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนจึงได้ออกหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา โดยทำหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องที่พนักงานสอบสวนร้องมา นายต้อมได้ก่อเหตุอุกอาจบุกไปยังนายโอมซึ่งเป็นชู้กับนางเอียดภริยาลับของนายต้อมที่บาร์เบียร์แห่งหนึ่งจนถึงแก่ความตาย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงจับกุมนายต้อมในขณะกระทำความผิดแล้วนำส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงได้รายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎรทันที ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งให้พนักงานสอบสวนปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภา

ต่อ

ให้วินิจฉัยว่า

(ก) ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต่อมไปสอบสวนในความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

(ข) คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัวนายต่อมเพื่อให้มาประชุมสภาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(ค) ถ้าต่อมาพนักงานอัยการฟ้องนายต่อมในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ศาลจะสามารถพิจารณาและอ่านคำพิพากษาคดีดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุมได้หรือไม่

(ข้อสอบอัยการผู้ช่วย สหามใหญ่ พ.ศ.๒๕๖๐)

ธงคำตอบ

(ก) อำนาจในการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต่อมไปทำการสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงที่นายต่อมตกเป็นผู้ต้องหา นั้น เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต่อมไปสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงได้

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายต่อมในขณะที่กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจควบคุมตัวนายต่อมได้ และมีหน้าที่รายงานไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรที่นายต่อมเป็นสมาชิกสภาอยู่โดยพลัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรอาจสั่งให้ปล่อยตัวนายต่อมเพื่อให้มาประชุมสภาได้ ดังนั้น คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัวนายต่อมเพื่อให้มาประชุมสภาจึงชอบด้วยกฎหมาย

ต่อ

(ค) ในคดีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาญา ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่จะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๕ วรรคสี่ ดังนั้นหากวันนัดพิจารณาคดีอาญาของศาลไม่ตรงกับวันประชุมสภาแล้ว ศาลก็สามารถพิจารณาคดีที่นายต้อมเป็นจำเลยในคดีอาญาความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในระหว่างสมัยประชุมได้ตามปกติ เพราะไม่เป็นการขัดขวางต่อการประชุมสภา ส่วนการอ่านคำพิพากษาคดีอาญา เป็นขั้นตอนหลังจากพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้น ศาลจึงสามารถอ่านคำพิพากษาคดีอาญาดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุมได้

กรณีศึกษา ๘

ในระหว่างมี พ.ร.ฎ.ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกนายชิน กรรมการการเลือกตั้งไปเป็นพยานในคดีแพ่ง ตามคำขอของจำเลยในคดีนั้น นายชินโต้แย้งว่า ศาลออกหมายเรียกตนไม่ได้ เพราะอยู่ในระหว่างมี พ.ร.ฎ.ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะการไปเป็นพยานจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนในการจัดให้มีการเลือกตั้ง ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายชินรับฟังได้หรือไม่ (ประเด็นที่ ๓ ของข้อสอบผู้ช่วยพิพากษานามใหญ่ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐)

ธงคำตอบ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าในระหว่างมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับกุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามบทบัญญัติดังกล่าว กรรมการการเลือกตั้งจะได้รับความคุ้มครองในอันที่จะไม่ถูกหมายเรียกไปทำการสอบสวนเท่านั้น กรณีตามประเด็นเป็นเรื่องที่ศาลหมายเรียกนายชินมาศาลเพื่อเป็นพยาน จึงไม่ต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าว ศาลจึงมีอำนาจหมายเรียกนายชินมาเป็นพยานได้ ข้อโต้แย้งของนายชินฟังไม่ขึ้น

กรณีศึกษา ๕

ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดเลย นายเอก ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่นายตรี คณะกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งฐานหมิ่นประมาท เพราะนายตรีให้สัมภาษณ์สื่อว่า การกระทำของนายเอกที่สร้างเรื่องร้องเรียนผู้สมัครคนอื่นเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง ร้อยตำรวจโทจัตวารวมพยานหลักฐานแล้วหมายเรียกนายตรีไปสอบสวน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียก่อน ให้วินิจฉัยว่า การที่ร้อยตำรวจโทจัตวารวมพยานเรียกนายตรีไปสอบสวน เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยความคุ้มครองของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามเล็ก วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓)

ธงคำตอบ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง ห้ามหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เฉพาะในระหว่างที่ พ.ร.ฎ. ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อมีประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับ ไม่รวมถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วย การที่ร้อยตำรวจโทจัตวา มีหมายเรียกนายตรีไปสอบสวนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

กรณีศึกษา ๑๐

นายสุข ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาฐานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบในขณะดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานที่ดิน ในวันนัดฟังคำสั่งศาลว่าจะรับฟ้องหรือไม่ นายสุขยื่นคำร้องว่า ภายหลังเกษียณอายุราชการ ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนา และขณะนี้อยู่ระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลใช้บังคับ นายสุขได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ศาลต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับคำฟ้องนี้ไปจนกว่าการเลือกตั้งดังกล่าวจะแล้วเสร็จ ให้วินิจฉัยว่า ศาลต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับคำฟ้องนี้ตามคำร้องของนายสุขหรือไม่

(ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สหามใหญ่ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔)

ชงคำตอบ

(ปรับให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แล้ว)

ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลใช้บังคับ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒๗ ให้ความคุ้มครองกันเฉพาะแก่กรรมการการเลือกตั้งและในกรณีการจับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกไปสอบสวนเท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กรณีจึงไม่มีเหตุที่ศาลจะต้องเลือกการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับฟ้องนี้ตามคำร้องของนายสุข